

Telegraful Român

FOAIE RELIGIOASĂ EDITATĂ DE ARHIEPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ DE ALBA-IULIA ȘI SIBIU

PREȚUL INSERȚIUNILOR:

Un cm² 60 bani pentru odată; dacă se publică de mai multe ori se dă rabat corespunzător.

ARTICOLELE ȘI CORESPONDENȚA

se adresează REDACȚIEI Telegrafului Român, Sibiu, str. 1 Mai nr. 35. — Articolele nepublicate nu se înapoiază.

ABONAMENTUL:

Pe un an: 24 lei
Pe 6 luni: 12 lei
Cont nr. 49.8.01

Din activitatea mitropolitului Șaguna

Pentru ridicarea spirituală și materială a credincioșilor transilvăneni

Cititorul care zăbovește cu atenție pe circularele școlare ale mitropolitului Șaguna rămâne convins că el n-a fost numai un mare ierarh, luptător dirz pentru libertățile bisericesti și naționale ale poporului nostru, ci el a trudit în egală măsură pentru ridicarea spirituală și materială a acestuia. Această strădanie a izvorât din înalta conștiință a răspunderii arhieresti, pentru soarta acestui popor în fața lui Dumnezeu și a istoriei. A izvorât apoi din erudiția și dragostea sa de păstor pentru fericirea fiilor săi duhovnicești, după cum însuși spune de la început: „Inima mea, sufletul meu, necurmat cu voi și la voi este”. (Circulara din 16. VIII. 1848). „Eu nimic nu doresc așa tare ca binele vostru și iubirea mea către voi nimic nu o poate adormi”. (Circulara din 8. V. 1851).

Spirit clar și adânc văzător, Șaguna a dovedit — ca în toate acțiunile sale — mult tact, simț organizatoric și operativitate în problema școlară. Văzând că noi românii avem nevoie vitală de școală, ca trupul de respirația aerului, începe să construiască înțelept, din fundament, de jos în sus și nu invers, cum cereau unii. A înființat mai întâi școli populare și apoi școli superioare, „căci — zicea el — ce folos avem de la gimnaziu, dacă lipsește fundația”? Pentru cultura poporului, grija noastră cea mai mare trebuie să fie să avem cât mai multe școli populare bune. Fără ele stăm pe loc, nu progresăm. (Cf. Lupaș; Mitrop. A. Șaguna, Sibiu, 1909, p. 363 sq.). Deși școlile acestea sporeau an de an, cu zecile și sutele, Șaguna chema neîncetat pe intelectuali noștri la un tot mai intens activism școlar. După 17 ani de păstorie, el le spunea acestora: „Ceea ce ne lipsește nouă românilor mai mult decât pîinea de toate zilele este școala și iar școala”. (Tel. Rom., nr. 50/1863).

Șaguna susține opera de desțelenire culturală a maselor printr-un apel către preoți, spunînd: „Pofțesc întreaga iubită preoțime ... a spune cuvîntări bisericesti, adică a învăța și a lumina pe poporeni noștri, ... să-i scoată din ruginita negură a neștiinței ... în care se află pînă azi ... și să se preschimbe în popor cultivat”. (Circulara din 2 II 1848). Iar clerul l-a înțeles, l-a ascultat și l-a urmat cu încredere și statornicie ca pe păstorul cel bun.

Dar, ca să lumineze pe alții, clerul însuși trebuia luminat prin școală și carte. De aceea Șaguna ridică imediat durată studiilor la seminarul teologic de la șase luni la un an, apoi la doi și la trei și numește un corp didactic cu cinci profesori cu pregătire universitară în apus.

În anul 1850 eliberează școlile confesionale de sub tutela episcopului romano-catolic din Alba Iulia și — la propunerea sa — sinodul diecezan dispune ca: 1. viitorul preot să fie mai întâi învățător în sat; 2. școlile vor fi inspectate numai de protopopi și inspectori ortodocși, iar preoții sînt directorii școlii; 3. în școală se introduc următoarele manuale și obiecte de studiu: a) Abecedarul și b) Catehismul — tipărit la Brașov; c) Elementele gramaticii române; d) Cetire din Ciaslov, Psaltire și Apostol, e) Cîntare bisericască; f) Abecedarul german. Sinodul cere apoi împăratului bani, pentru zidirea de școli populare și aprobare pentru înființarea de școli reale, gimnazii, academii și o universitate pentru români, care sînt în număr mare în Transilvania.

Răspunsul stăpînirii, la doleanțele sinodului, a întîrziat aproape zece ani. În schimb Șaguna s-a grăbit la lucru, căci suferința și mizeria din popor erau aspre. Prin Circulara din 24 aprilie 1852, el cere ca fiecare parohie să-și clădească școală proprie, după nevoile sale și cu orice jertfă, ca și maghiarii și germanii. Învățătorii să fie ortodocși și să aibă certificat de capacitate de la episcop, iar manualele didactice sînt numai cele tipărite la Sibiu. La sfîrșit laudă pe preoții și învățătorii harnici și amenință „cu canon” pe cei leneși și îi dă cu numele.

Un an mai tîrziu, pe baza unui ordin guvernamental, Șaguna cere protopopilor să completeze „scaunele dascălești” vacante din parohii și să fie cu grijă la „punerea și depunerea dascălilor”. Și din nou laudă clerul care „se străduiește a îndupleca credincioșii la ridicarea, dotarea și susținerea școlilor, ... care însuflețiră pe creștini să-și dea copiii la școală” (Circulara din 17 septembrie 1853).

Pentru cultura profesională a învățătorilor, Șaguna scrie o Metodică și didactică „ca să statornicim o ordine bună în învățăturile care să le învețe tinerii noștri de a fi buni creștini ...”. Aici fixează structura interioară a școlii noastre populare și programa sa analitică. Școala se împarte acum în trei clase, cu două despărțăminte, total șase despărțăminte, fiecare cu altă programă.

Ulterior aceste despărțăminte se preschimbă în șase clase primare (elementare), dintre care patru alcătuiesc „cursul primar”, iar alte două „cursul supraprimar” sau „școala de repetiție” (Circulara din 10 octombrie 1854).

De remarcat că această împărțire a rămas în vigoare în școala confesională ortodoxă transilvăneană pînă la Unirea cea mare, de la 1 decembrie 1918. Odată organizată școala, prin eroism susținut în fața asupritorilor politici, el sesizează o altă „lumină stinsă” — lipsa mare de cărți în școală. De aceea se apucă, cu mult elan și spirit de jertfă, să scrie cărți și manuale didactice. Mai mult, la această operă masivă — ca să câștige timp, operativitate și maximum de eficiență culturală — antrenează pe toți cărturarii și profesorii renumiți din jurul său, îi face colaboratori ai săi și autori de manuale și cărți de mare valoare. Teascul tipografiei șaguniene nu mai prididește cu publicarea acestor importante lucrări, care îmbogățesc și adîncesc cunoștințele dascălilor și ale elevilor și se perfecționează principiile didactice și metodică predării diferitelor obiecte de învățămînt în școală.

Șaguna însuși scrie următoarele lucrări: 1. Instrucțiune pentru învățători despre didactica generală și specială la predarea singuraticelor studii, în 1862; 2. Normativul conferințelor învățătoarești, în 1863; 3. Instrucțiune pentru directorii școlilor populare și pentru directorii și inspectorii școlilor capitale și pentru inspectorii districtuali de școală din Arhidieceza greco-răsăriteană din Ardeal, în 1865; 4. Drepturile și datorințele civile pentru învățăceii școlilor populare confesionale, în 1870. Revede și retipărește într-o formă ușoară vechile cărți de școală: 5. Catehismul mic și bogat; 6. Mărturisirea Ortodoxă și 7. Tîlcul Evangheliilor, în 1862.

(Continuare în pag. 2)

„Bucurați-vă pururea întru Domnul”

(Filipeni 4, 4)

În vechime, la poporul grec îndeosebi, „bucură-te!” sau „bucurați-vă!” era un salut frecvent, așa cum este la noi „bună dimineața” sau „bună ziua”. Cuvîntul „bucurie” trece și în scrierile Noului Testament, fiind, alături de „pace”, aproape cel mai des folosit.

Este important însă să reținem că în gîndirea sfinților scriitori acest cuvînt primește un conținut cu totul superior și anume el trece de pe planul vieții trupesti pe planul vieții sufletești. În înțelesul învățaturii Mîntuitorului Iisus Hristos, a Sf. Apostoli și a Sf. Părinți ai Bisericii noastre, bucurie înseamnă în primul rînd o stare de înălțare sufletească, înseamnă o așezare sau o pace lăuntrică, izvorită din încredințarea că, în și prin Iisus Hristos-Domnul nostru, am ajuns fii ai lui Dumnezeu, izvorită din cunoașterea binefacerilor revărsate de Părintele ceresc asupra noastră, prin atîtea știute și neștiute căi, izvorită din conștiința strădaniilor noastre de a lucra în lume cît mai multe lucruri bune, din străduința de-a fi noi înșine izvor de bucurie pentru semenii noștri.

La această bucurie îndeamnă Sf. Apostol Pavel pe creștinii din cetatea Filipi în urmă cu exact 1910 ani (anul 63 d. Hr.) și ne îndeamnă și pe noi cei de astăzi, cu aceleași cuvinte: „Bucurați-vă pururea întru Domnul și iarăși zic bucurați-vă!” (Filip. 4, 4). La prima vedere acest îndemn pare cu neputință de îndeplinit. Și totuși, dacă zăbovim mai mult asupra lui vedem că creștinul adevărat, credinciosul Bisericii noastre care ziua și noaptea, cum spune Psalmistul, gîndește la viețuirea sa după voia lui Dumnezeu, are suficiente temeiuri, găsește nesecate izvoare de aproape continuă înălțare, pace, mulțumire sau bucurie lăuntrică, sufletească.

Ne oprim, deocamdată, la două dintre aceste izvoare, care ne sînt mai aproape în aceste zile.

Așa, de pildă, marele Praznic al Învierii Domnului, sub ale cărui raze luminoase ne aflăm, este pentru noi temeii de mare și continuă bucurie, din care motiv Sf. Paști le putem numi și „Sărbătoare a bucuriei”. Bucuria femeilor mironosițe, bucuria Sf. Apostoli, cînd au văzut pe Domnul înviat — căci zice Cartea Sfinților: „S-au bucurat ucenicii văzînd pe Domnul” (Ioan 20, 20) — s-a transmis întocmai ca niște unde din generație în generație, încît bucuria lor a devenit bucuria creștinilor de totdeauna. Aceasta pentru că Învierea Domnului nu numai că a confirmat dumnezeirea Sa, dar ne-a deschis nouă tuturor o fereastră largă spre veșnicie, întărindu-ne convingerea că viața nu se termină la mormînt, ci acesta este doar poarta de trecere spre „viața cea fără de sfîrșit”. „Dacă se propovăduiește că Hristos s-a sculat din morți — spune Sf. Apostol Pavel — cum spun unii dintre voi că nu este înviere a morților? Dacă nu este înviere a morților, atunci nici Hristos n-a înviat” (I Cor. 15, 12—13).

Învierea Domnului umple deci de lumină și de o bucurie tainică întreg anul bisericesc, realitate care se transpune, se zidește, intră și în plămada lăuntrică, în viața de zi cu zi a credincioșilor Bisericii noastre. Acest lucru este constatat chiar de unii străini care ne vizitează țara și Biserica Ortodoxă Română și care mărturisesc adesea că, în timpul sfințelor slujbe, credincioșii noștri privesc în sus și că de pe fețele lor se desprinde un simțămînt de sîninătate.

Și cu adevărat, numai la astfel de stări sufletești ne pot duce învățături și cîntări bisericesti,

(Continuare în pag. 2)

„Bucurați-vă pururea întru Domnul“

(Urmare din pag. 1)

ca cele pe care le auzim și trăim cu deosebire între Paști și Rusalii, cum sînt acestea: „Paștile, cu bucurie unii pe alții să ne îmbrățișăm...”; „Zina Învierii! Să ne luminăm cu prăznuirea și unii pe alții să ne îmbrățișăm și să zicem fraților și celor ce ne urăsc pe noi. Să iertăm toate pentru Înviere...”

Un al doilea izvor de bucurie pentru noi, căruia nu-i dăm totdeauna atenția cuvenită, este natura, cu deosebire în acest timp de primăvară. Avem o țară minunată — cu un relief extrem de bogat și variat; cu cîmpii mănoase, cu dealuri line încărcate cu vîi și livezi, cu munți falnici, brăzdați de ape repezi și cristaline, în care păstrăvul sare sprinten peste cascade, cu păduri de brad în care toporul încă n-a intrat și cu plaiuri umbroase cunoscute doar numai de ciute sau de alte sălbăticiuni — încît în orice colț al ei am trăi ea ne oferă multiple posibilități de întremare sufletească și trupestă. Tot cel ce iubește natura, și este de dorit s-o iubim cu toți cît mai din plin, este răs-

plătit de ea cu satisfacții și bucurii uneori cu anevoie de exprimat.

Pentru noi ca urmași ai Mîntuitorului Iisus Hristos, ca fii ai Bisericii, natura are însă și alte semnificații.

Așa de exemplu, ca și cum am fi într-o măreață catedrală a cărei cupolă uriașă se reazimă pe crestele munților, natura are darul de a ne aduna gîndurile, de a ni le purifica, ca și aerul curat pe care-l sorbim, de a ne îmblinzi pornirile nesăbuite, de a ne înmuia inimile, oricît de bolovănoase ar fi, făcîndu-ni-le cu adevărat umane.

Privind apoi la frumusețile naturii — la armonia ei deplină, la ordinea care domnește în ea, la rînduiala respectată cu strictețe de tot ce mișcă-n lumea asta, de la firul de iarbă sau insecta cea mai mică, pînă la rotirea astrilor etc. — gîndul ne duce la Dumnezeu, la marel nostru Ziditor, încît cu adevărat ne vine să spunem cu Psalmistul: „Minunate-s lucrurile Tale Doamne, toate cu înțelepciune le-ai făcut“ (Ps. 103, 25). Astfel de fapte le avea desigur în vedere un poet mai de de-

mult care zicea: „Aș vrea să plîng de fericire / Văzînd splendoarea Ta divină“, sau un scriitor, cînd spunea că munții, pădurile, copacii sînt degetele prin care pămîntul ne arată cerul, pe Dumnezeu. Și într-adevăr, muntele în chip special ne înalță sufletele, ne apropie mai mult de Dumnezeu, ni-l arată cumva, ceea ce îl făcea tot pe Psalmist să spună: „Ridicat-am ochii mei la munți, de unde va veni ajutorul meu? Ajutorul meu de la Domnul, cel ce a făcut cerul și pămîntul“ (Ps. 120, 1—2).

Însuși Mîntuitorul prefera dealurile, munții ca locuri de retragere, și tot într-un astfel de loc, pe Muntele Tabor, și-a arătat „frumusețea cea neșpusă a feții Sale“, cum spune o rugăciune.

Din cele de mai sus am reținut, așadar, două din multele izvoare de bucurie cu care Dumnezeu a înzestrat „lucrarea mîinilor Sale“.

Se cuvine deci să le descoperim, să ne dăm seama de ele, dar mai ales se cuvine să trăim după voia Lui cea sfîntă, să ne străduim să sădăm, întocmai cum se sădesc pomii sau copacii primăvara, cît mai multă hărnicie, cît mai mult bine în jurul nostru și atunci bucuria noastră „în Domnul“ va fi o realitate vădită de zi cu zi.

Gh. Papuc

Din activitatea mitropolitului Șaguna...

(Urmare din pag. 1)

În anul 1869, Șaguna tipărește următoarele manuale: 1. Carte de citire, p. II; 2. Geografia; 3. Istoria Patriei și Istoria universală; 4. Elemente de fizică și de istorie naturală; 5. Scurtă cunoaștere a dreptului și datorințelor civile; 6. Instrucțiuni la didactica generală și specială, cu noua programă de învățămînt și noul orar.

Pe temeiul Statutului Organic, Șaguna dă Circulara din 27 martie 1869 în care — după ce recunoaște că n-a făcut tot ce ar fi dorit pentru școală, din cauza picicilor care s-au pus și se pun Bisericii și neamului nostru — hotărăște ca în școală să se propună următoarele materii de de învățămînt; 1. Studiul Religiei și al Moralei; 2. Cîntarea și scrierea; 3. Computul (Aritmetica) și Geometria; 4. Gramatica limbii românești; 5. Elemente de fizică și științe naturale; 6. Geografia și Istoria Patriei; 7. Îndrumări practice și economice, școală de pomi; 8. Datoriile cetățenești; 9. Cîntare bisericască; 10. Gimnastica. Fixează

anul școlar de 8 luni la orașe și 9 luni la sate, vîrsta copiilor, cl. I—IV (6—10 ani), cl. V—VI (10—12 ani). Dispune ca școlile să aibă material didactic și intuitiv.

Într-o circulară din 1 iulie 1870, Șaguna face o retrospectivă istorică asupra școlii în Transilvania la anul 1786, cu fazele ei de dezvoltare, „cu stările sub care a gemut națiunea română de religie greco-răsăriteană pînă la anul 1848“. Actul are valoare istorică pentru cultura noastră, deoarece pune în lumina realității personalitatea și opera culturală a lui Șaguna. Aici se consemnează o statistică din 1858 după care românii din Transilvania aveau 981 școli populare. Dintre școlile românești, 600 erau ortodoxe, cu 33.229 elevi, iar restul erau greco-catolice. Ce progres uimitor față de trecut!

Peste cîteva luni Șaguna se adresează inspectorilor școlari și le zice: „Vă pun la inimă... responsabilitatea cea grea ce-o aveți față de Biserică

și națiunea noastră și vă sfătuiesc cu toată seriozitatea... să căutați a vă împlini datorințele și a stării ca preoții și învățătorii să păzească toate ordinațiunile noastre în cauză școlară, căci numai așa lucrînd vom vedea și școalele noastre înflorind din ce în ce tot mai mult și cu ele și starea poporului nostru credincios“ (Circulara din 1 septembrie 1870). O lună mai tîrziu, le spune aceluiași inspector, să se îngrijească de „înființarea de școli pentru tinerii adulți“ (școli de alfabetizare), „că poporul nostru este pătuns de însemnătatea învățămîntului și știe că, cauza principală a sărăciei și înapoierea lui intelectuală a fost și este lipsa de învățatură. Proverbele lui despre puterea științei... (arată)... că are capacitate și înclinare spre învățatură, cum au recunoscut și străinii, numai ocazie să i se dea“ (Circulara din 19 octombrie 1870).

Din cele de mai sus se desprind grăitor grija și străduința neobosită a mitropolitului Andrei Șaguna de a ridica, în condițiile de asuprire din veacul trecut, și prin lumina cărții obștească românească din Transilvania.

Prot. S. Radu

Propovăduirea Sf. Ap. Pavel în orașul Filipi

În timpul călătoriilor sale misionare, Sf. Apostol Pavel a avut ocazia să predice în mai multe orașe europene, mai ales din regiunea Peninsulei Balcanice. În această parte a Europei, el a întemeiat o serie de comunități creștine cu care a ținut tot timpul o legătură strînsă, vizitîndu-le și trimițîndu-le mai multe epistole, bogate în învățături creștine și sfaturi morale, necesare vieții lor de fiecare zi. Pentru creștinii din Biserica Ortodoxă Română, contactul marelui Apostol cu locuitorii Peninsulei Balcanice are o importanță deosebit de mare. Pe aceste meleaguri trăiau o parte din strămoșii noștri, care au avut deci fericita ocazie să asculte chiar din gura apostolului Pavel învățătura de credință creștină.

Primul popas făcut de Sf. Apostol Pavel pe pămîntul Europei a fost în orașul Filipi. El a venit aici din Troia, oraș al Asiei Mici, din Turcia de azi. Hotărîrea de-a vizita aceste părți ale Imperiului roman a luat-o în urma unei vedenii, în care, după cum istorisește Sf. Evangelist Luca, apostolul a văzut „un bărbat macedonean, rugîndu-l și zicînd: treci în Macedonia și ne ajută!“ (F. Ap. 16, 9). El a înțeles că Dumnezeu îl cheamă să vestească Evangelia Mîntuitorului pe pămînt european.

Atunci, luînd cu sine pe Sf. Evangelist Luca, pe Sila și pe Timotei, au traversat marea cu corabia de la Troia la Neapolis, de unde au făcut 12 km pe jos, pînă în orașul Filipi, care „este primul oraș al acestei părți a Macedoniei“ (F. Ap. 16, 12).

Orașul fusese cucerit în anul 356 î. H. de regele macedonian Filip II, tata lui Alexandru Macedon, și de atunci purta numele lui. Mai tîrziu a căzut sub stăpînirea romană, iar în anul 42 î. H., în cîmpurile lui s-au purtat lupte grele, în urma cărora Octavian a reușit să-și întărească poziția și să devină Cezar August. Pentru comemorarea

acestei victorii, el a acordat filipenilor dreptul de cetățeni romani.

Primul contact al Sf. Ap. Pavel cu acest important oraș european a avut loc în anul 50 d. Hr. Potrivit metodei sale apostolice de a predica Evangelia lui Hristos, cînd ajungea într-o nouă localitate căuta să ia legătura cu iudeii. Aici n-a găsit mulți iudei și se pare că ei nu aveau nici sinagogă, pentru că se întruneau la rugăciune pe malul rîului, înafara orașului.

Sf. Ap. Pavel a vizitat acest loc de rugăciune al iudeilor, cu scopul de a le propovădui cuvîntul lui Dumnezeu. Fiind mare predicator, înzestrat cu darul vorbirii clare și pătrunzătoare, de la început s-a bucurat de mare succes. Prin predicile sale a făcut primii convertiți din orașul Filipi, punîndu-se astfel temelie unei comunități creștine, de origine apostolică, pe pămîntul european, la sudul Dunării. Din sînul acestei noi obști creștinești, un nume cunoscut este al Lidiei, negustorașă de porfiră, originară din orașul Tiatira. Ea și-a deschis inima la cuvîntul Domnului și s-a botezat împreună cu toți cei din casa ei.

Propovăduirea Sf. Ap. Pavel în acest oraș a durat mai multe zile, cîștigînd mulți iudei și păgîni la învățătura cea nouă. Baza pe care s-a întemeiat comunitatea din Filipi a fost iubirea creștină. Deși Apostolul Pavel a avut mult de suferit în acest oraș, fiind dus, împreună cu Sila, la pretor și acuzat că tulbură liniștea orașului cu învățături noi, care nu sînt vrednice de primit de către romani, fiind bătuți cu vergi și aruncați în închisoare, totuși, sufletul lui și-a găsit cea mai mare mîngiere atunci cînd se gîndea la comunitatea din Filipi. A fost o obște creștină, care i-a adus numai bucurii.

Chiar închisoarea din Filipi, unde a fost închis Sf. Ap. Pavel, s-a transformat în amvon de propovăduire. Temnicerul însărcinat cu pîzirea lui

în timpul nopții, auzind cuvintele marelui Apostol, s-a botezat împreună cu toată familia lui.

După o noapte petrecută în temniță, Sf. Ap. Pavel a fost eliberat. Primul său drum l-a făcut comunității sale iubite, ca să-și vadă frații, pe care îmbrățișîndu-i și adresîndu-le noi cuvinte de îmbărbătare și mîngiere, i-a lăsat cu Domnul, părăsind cetatea.

După cîteva ani, în timpul celei de a treia călătorii misionare, Sf. Apostol Pavel a vizitat din nou comunitatea creștină din Filipi. Apoi, după zece ani, cînd marele propovăduitor al Evangeliei lui Iisus Hristos se găsea în captivitate la Roma, cuprins de dorul sfînt de acești fii duhovnicești, după cum el însuși mărturisește zicînd: „Martor îmi este Dumnezeu, că vă doresc pe voi pe toți, cu duioșia lui Iisus Hristos“ (Filip. 1, 8), le-a adresat o scrisoare, care se găsește în Sf. Scriptură, purtînd numele de: „Epistola Sf. Apostol Pavel către Filipeni.“ Ierom. Veniamin Micle

Binecuvîntează, Doamne!

Binecuvîntează, Doamne, strămoșeasca noastră glie, Ce ne dăruiește vinul pentru Sfînta Liturghie, Și ne-ntinde tuturora prescuri pentru-mpărtășit, Parastase pentru morții strămoșescului pămînt.

Moții munților de piatră azi nu mai cerșesc dreptate,

Ci-și zidesc viață nouă într-un veac de libertate. Azi, pe-acest meleag de țară, zbirii nu mai bat piroane,

Ci răsună glasul păcii de pe vechile amvoane.

Pe pămîntul unde-odată s-a vărsat atîta sînge,

Nu mai gem sub roți martirii, ochiul țării nu mai plînge;

Peste moaștele lui Horia, se zidește România

De-un popor cu braț de piatră, dănuind cît veșnicia.

Pr. T. Rusu-Șirianu

125 de ani de la istorica

Adunare de pe Cîmpia Libertății

La 15 mai a. c. se împlinesc 125 de ani de cînd, pe Cîmpia Libertății de lângă Blaj, a avut loc istorica adunare națională românească, care a cerut pe seama poporului român din Transilvania drepturi politice, sociale și religioase egale cu ale celorlalte națiuni conlocuitoare. De fapt, poporul român din Transilvania și-a cerut și a luptat pentru aceste drepturi în tot cursul existenței sale, dar de data aceasta era pe deplin convins că a sosit momentul să le dobîndească. La aceasta a contribuit și valul revoluționar care a cuprins masele largi populare, din întreaga Europă, însoțite de principiile libertății, egalității și fraternității, care să reglementeze nu numai relațiile dintre cetățenii unei țări, ci și pe cele dintre naționalități. Aceste idei progresiste au antrenat la mișcări naționale și sociale și națiunile din jostul imperiu habsburgic, în care era înglobată și Transilvania. Astfel, curtea imperială din Viena se vede silită să accepte, la 17 martie 1848, pentru Ungaria constituirea unui guvern liberal, care în curînd s-a dovedit a nu fi receptiv în rezolvarea doleanțelor românilor din Transilvania. Acesta a căutat prin toate mijloacele să alipească Transilvania Ungariei și să decreteze existența numai a unei singure naționalități — cea maghiară — fapt care a nemulțumit naționalitățile conlocuitoare. Poporul român n-a văzut în aceste măsuri rezolvarea drepturilor sale legitime, mai ales că nici nu se făcea vreo amintire despre existența lui, deși el reprezenta două treimi din populația țării. De aceea intelectualii români progresiști ca Bărnăuțiu, Cipariu, T. Laurian, Barițiu, Șaguna ș. a. au militat pentru un program politic unitar pretins de evenimente și pentru o decizie în această problemă luată cu asentimentul poporului român. În acest scop s-a hotărît ținerea unei adunări naționale la Blaj în Duminea Tomii (30 aprilie 1848), la care să participe delegați ai poporului român din fiecare sat și oraș. Dar guvernatorul din Cluj dă un decret, pe care îl trimite celor doi episcopi români, Șaguna și Lemeni, prin care face cunoscut că nu este de acord cu convocarea adunării la Duminea Tomii, ci să fie stabilit un alt termen care să fie comunicat din vreme guvernului transilvănean, iar la această întrunire să fie admiși numai protopopii cu un număr restrîns de persoane. Guvernatorul stăruie pînă în ultimul moment, pentru divizarea forțelor populare, ca să se țină consecutiv în acest scop două adunări, una la Blaj și alta la Sibiu, și face răspunzători de nerespectarea decretului pe cei doi episcopi români. Consistoriile bisericești din Blaj și Sibiu au stabilit și comunicat guvernului transilvănean data de (3) 15 mai la care se va ține adunarea națională.

În pofida măsurilor luate de guvern, adunarea de la Duminea Tomii are loc datorită entuziasmului tineretului studios, printre care și Avram Iancu, dar fără participarea factorilor români oficiali și de aceea nu s-a întocmit nici un document cu doleanțele românilor pentru a fi prezentat dietei din Cluj. Ea a avut totuși meritul că a dat maselor populare adunate convingerea în puterea cea mare pe care o reprezintă.

La cea de a doua adunare națională de la Blaj din 15—17 (3—5) mai 1848, cu toate opreliștile, au venit zeci de mii de țărani cu hotărîrea de a sfărîma lanțurile iobăgiei și de a dobîndi pămînt și libertate. De asemenea a venit un număr impresionant de intelectuali pentru a pune temelile unei vieți naționale libere și să obțină garanții constituționale pentru ca poporul român să-și ocupe locul cuvenit în conducerea țării.

Au fost aleși președinți ai acestei adunări episcopii Șaguna și Lemeni, doi vicepreședinți, 20 de secretari și circa 300 de intelectuali care țineau legătura cu masele așezate într-o ordine deplină. Obștea prezentă a fost înflăcărată de discursul bine documentat al lui S. Bărnăuțiu, care cerea recunoașterea și respectarea națiunii române.

Petiția formulată cu acest prilej pentru a fi înaintată dietei din Cluj și curții imperiale cuprindea 16 puncte, în care se cere pentru națiunea română independența națională; reprezentanții ei în dietă în proporție cu numărul său; dregătorii ei în toate ramurile administrative, judecătorești și militare în aceeași proporție; să se folosească de limba ei în legislație și administrație; ținerea în fiecare an a unei adunări naționale; independența Bisericilor române și reînființarea mitropoliei orto-

doxe române a Transilvaniei; desființarea iobăgiei fără nici o despăgubire din partea țăranilor și desființarea dijmelor; libertate industrială și comercială; libertatea cuvîntului și desființarea cenzurii; înființarea de școli românești de toate gradele susținute din vistieria statului; sarcinile publice să fie purtate de toți locuitorii țării; națiunea să-și aibă garda sa națională comandată de ofițeri români și să se elaboreze o nouă constituție a Principatului bazată pe principiile libertății, egalității și fraternității. Unirea cu Ungaria este respinsă pînă cînd națiunea română nu va fi constituită și organizată cu vot deliberativ decisiv în camera legislativă. Cînd a fost abordată această problemă s-au auzit multe glasuri din popor care cereau unirea cu „Țara”, fapt care a fost interpretat de cercurile conducătoare ungurești ca o mișcare românească de reînviere a „imperiului daco-roman”. În legătură cu aceasta amintim faptul că preotul Ioan Munteanu — și ca el mulți alții — întorcîndu-se de la Blaj a strigat în repetate rînduri în fața mai multor cetățeni din comună că „Ardealul de acum nu mai e Ardeal ci Românie”.

Mărturisirea lui Șaguna la marea adunare — că el cu Lemeni „sînt frați nu din vreo frăție, ci frați în Hristos, frați români, frați care provoacă pe fiecare român a uita orice neplăceri trecute și a se privi cu toții de frați cum sînt episcopii lor” a impresionat atît de profund obștea prezentă încît un ziar din Brașov scria în legătură cu aceasta: „Armonia și prieteneasca înțelegere dintre ambele confesiuni aduse și pe străini la mirare, iar în inima românului... lăsa o dulce nădejde că nu mult va trece și peretele de vrajbă, mărul scîrbii, ce-l aruncă încă din secolele trecute dușmanul românilor, cu scop politic de a-l tăia în partide și

Chipuri de preoți de altă dată

Samuil Mija din Holbav (1806—1868)

Istoria zbuciumată a Bisericii noastre Ortodoxe străbune, atît de strîns împletită cu cea a poporului român, scoate mereu la lumină chipuri de preoți și credincioși a căror amintire colbul anilor nu reușește s-o înghită niciodată.

Un astfel de chip a fost și preotul Samuil Mija, care — acum aproape un secol și jumătate (1830), cînd avea vîrsta de numai 24 ani — a fost rînduit de episcopul Vasile Moga să păstorească pe iobagii din localitatea Holbav (prot. Brașov), risipiți prin văi și culmi de dealuri, pe o întindere de aproximativ 40 km².

Venit din părțile Făgărașului (com. Toderița), preotul Samuil Mija a slujit neîntrerupt obștea sa credincioasă, sub toate laturile, printr-o muncă de totală dăruire, vreme de 38 ani.

Inscripțiile existente pe zidurile bisericii, zidită în inima acestei așezări, și ale vechii școli confessionale ridicată alături de biserică, precum și amintirea care stăruie vie în inimile credincioșilor din Holbav grăiesc cît se poate de semnificativ de vrednicia acestui preot.

Astfel la numai un an de la venirea sa în parohie a donat un clopot, care există și astăzi.

De asemenea, pisania din tinda bisericii glăsuiește că „s-a ridicat din temelie această sfințită biserică (în a. 1861)... cu toată cheltuiala poporului comunității Holbavu, și aceasta prin stăruința și sîrguința preotului și părintelui locului, Samuil Mija”.

Biserica deci s-a zidit prin strădania preotului și jertfa credincioșilor.

Bătrîni satului povestesc și azi că preotul Mija avea angajați doi oameni, pe care-i plătea personal și care, cu două perechi de boi ai săi, au cărat toată piatra, cărămida și tot materialul din care s-a zidit biserică, iar credincioșii au executat munca manuală.

Biserica este ca o cetate, zidită din piatră și cărămidă, cu ziduri de peste 1 m grosime și ea a fost sfințită de marele mitropolit Andrei Șaguna.

A fost reparată în interior și pictată în întregime în tehnica „fresco”, între anii 1958 și 1961.

La numai cinci ani după sfințirea bisericii, s-a zidit tot din piatră și cărămidă și numai cu cheltuiala preotului o frumoasă școală confesională, care astăzi este casă parohială.

slăbi, se va sfărîma și înlătura pentru de-a pururea”.

După ce adunarea a aprobat conținutul petiției, s-au ales două deputațiuni; una condusă de Șaguna ca să prezinte petiția împăratului și alta condusă de Lemeni ca să prezinte petiția dietei din Cluj. Totodată s-a ales și un comitet permanent, cu reședința în Sibiu, al cărui președinte era Șaguna, pentru a primi și comunica răspunsurile ce le vor primi din Cluj și Viena adunării naționale ce se va întruni.

Dieta din Cluj nu ține seama de petiția românilor și votează la 29 mai 1848 unirea Transilvaniei cu Ungaria, comitetul menționat este desființat, începîndu-se o aprigă prigoană împotriva participanților la adunarea de la Blaj. Aceasta duce la izbucnirea revoluției condusă de Avram Iancu și tribunii săi.

Insemnătatea Adunării de la Blaj se desprinde nu numai din numărul impresionant de participanți (peste 40.000), ci și din faptul că programul adoptat aici oglindește dorința maselor populare din acea vreme pentru ca națiunea română să fie liberă și independentă ca să-și poată făuri o viață demnă alături de celelalte națiuni. Totodată, cu acest prilej masele populare s-au convins de forța ce o reprezintă în unitate, ideile exprimate atît de plastic de A. Iancu: „... sîntem mulți, ca cucuruzii brazilor, sîntem mulți și tari că Dumnezeu e cu noi”.

Cu iobagii români veniți la Blaj s-au înfrățit și mulți maghiari și sași, pentru că nădăjduiau o îmbunătățire a soartei lor o dată cu cea a românilor. Unele documente redau îngrijorarea autorităților față de această frățietate.

Istorică adunare românească de pe Cîmpia Libertății de lângă Blaj, pe care o aniversăm în aceste zile, reprezintă deci o treaptă importantă în lupta și strădanile poporului român pentru cucerirea drepturilor care i se cuveneau, pentru o viață mai bună.

Sebastian Șebu

Iată ce zice pisania așezată pe unul din zidurile casei:

„Stienția e viața și învierea, e dreptul și țaria unei națiuni.

Această școală s-a ridicat din fundamentu în a. 1856 cu speșele Sfinției sale parohului și părintelui Samuil Mija și Bucura, soția sa, și s-a dăruit comunei pentru luminarea fiilor săi”.

Se cuvine să reținem că aceste două construcții de interes obștesc pr. S. Mija le-a ridicat în timp ce el stătea într-o locuință, care nu se deosebea prea mult de a iobagilor pe care îi păstora.

Ca o mărturie a dăruirii sale părintești pentru binele credincioșilor, a stat de veghe pînă acum

(Continuare în pag. 4)

„Vrem să ne unim cu țara!”

I

„Vrem să ne unim cu țara!” —

Au strigat în primăvara

Anului, ce-l știm cu toții,

Românii — patrioții,

Pe Cîmpia Libertății!

Nu mai vrem ca frați de-o seamă

Să stea rupți de a lor mamă!

Vrem cum au dorit străbunii:

— Sub un singur steag românii!

II

Iancu, marele tribun,

(Cum gazetele o spun)

Sta de pază și privea,

Dară gîndul îi zbura

La ortacii dragi ai lui

Din munții Abrudului,

Care pregătiți stăteau

Și cu dor îl așteptau!

III

— Iancule, tu fii cu noi

Și ne-ajută la nevoi.

Nicolae Isac
cînt. bis. — Zlaști

Sf. Apostol și evanghelist Matei

Cel care s-a învrednicit să scrie prima Evanghelie, adică prima istorisire a vieții și activității pămîntești a Mîntuitorului, a fost Sf. Ap. Matei. Numele lui de Matei înseamnă „cel dăruit”, ce i se potrivește fiindcă în adevăr a fost dăruit cu harul de a scrie prima carte sfîntă cu care se deschide Noul Testament. Numele firește l-a primit de la Mîntuitorul, așa cum Simon încă a primit de la Domnul numele de „Petru”.

Înainte de a fi fost chemat la apostolie, s-a numit Levi, fiind fiul lui Alfeu. Ocupația lui era de „vameș”, adică de percepător de biruri, pe care evreii erau îndatorați să le plătească ocupanților romani. El își exercita această meserie în Capernaum. Ocupația de „vameș” era foarte rău văzută de evrei, fiindcă cei care o îndeplineau erau socotiți ca niște trădători, întrucît s-au pus în slujba dușmanilor lor romani, fiind disprețuiți și pentru multele nedreptăți și asuprii ce le făceau poporului necăjit.

Vameșul Levi a avut fericirea să cunoască și să asculte pe Mîntuitorul care a trecut de atîtea ori prin acest orașel. Desigur că s-a cutremurat și sufletul său, ca și cel a lui Zahau, cînd a auzit învățătura Domnului și și-a dat seama de starea păcătoasă în care se afla. El era pregătit sufletește să urmeze pe Domnul și, atunci cînd a fost chemat, a fost foarte bucurat să-l urmeze (Marcu 2, 14). Mai mult, la chemarea Domnului el nu numai că n-a mai stat nici o clipă pe gînduri, ci de bucurie a ținut să facă din această chemare cel mai mare eveniment din viața sa, dînd o masă în cinstea Mîntuitorului. La această masă au luat parte mulți „vameși și păcătoși”, prietenii de pînă atunci ai lui Levi. Faptul acesta a scandalizat mult pe farisei, care nu întîrzie să reproșeze ucenicilor Domnului zicîndu-le: „Pentru ce mîncăcî învățătorul vostru cu vameșii și cu păcătoșii?” (Matei 9, 10—11). Auzind de această învinuire, Mîntuitorul însuși le-a dat răspunsul convenit, răspuns ce cuprinde un adevăr valabil în vecii vecilor în astfel de situații: „Nu cei sănătoși au nevoie de doctor, ci cei bolnavi. Dar mergînd, învățați ce însemnează: Milă voiesc, iar nu jertfă; că n-am venit să chem pe drepti, ci pe păcătoși la pocăință” (Matei 9, 12—13).

În urma convertirii lui la credința în Iisus, Levi a devenit un om nou: alt nume: Matei, altă ocupație, de acum nu mai strînge bani, ci suflă pentru împărăția lui Dumnezeu; în loc să mai înscrie chitanțe și zapise, el va scrie prima Evanghelie creștină; în loc să asuprească pe cei săraci, el îi mîngie și îi înalță la o viață superioară, în loc să mai facă să sufere semenii săi, mai bine suferă el chiar martiriul pentru noua credință.

În castelul Peleş, se află un minunat tablou lucrat în ulei pe lemn, ce reprezintă: „Chemarea lui Matei” de Hemessen din sec. XVI. Matei e înfățișat cu barbă și întors către o tînără, careia pare că voiește să-i spună, că el trebuie să plece. Sus în colțul tabloului, cineva plînge frîngîndu-și mîinile de durere, desigur pentru hotărîrea lui Levi. Doi bărbați tineri: unul scrie și probabil calculează; firește că preia situația de la fostul vameș. Pe masă sînt o mulțime de acte. Interiorul e foarte bogat, iar în depărtare se vede lume multă. Iată ce lasă Levi, iată încotro se îndreaptă Matei Apostolul.

În propovăduirea sa, Matei se îndreaptă către frații săi din Iudeia și din ținuturile învecinate. Pentru a întări în credință pe iudeii care se botezaseră, el scrie Evanghelia în limba lor, în care istorisește faptele minunate ale Domnului, învățătura Lui dumnezeiască, patimile cele de bună voie și Învieria din morți. În tot ce scrie Sf. Matei în Evanghelia ce-i poartă numele, el aduce dovezi din profeți, pentru mai deplina adevărare a celor scrise de el. Evanghelia scrisă de el a fost mult prețuită de creștini și Sf. Ap. Vartolomeu se crede că a dus-o pînă în India.

Ca un al doilea semn caracteristic al Evangheliei după Matei, în comparație de pildă cu cea a Sf. Marcu, e că ea cuprinde cuvîntările Mîntuitorului. Să citim Predica de pe munte, pildele și cuvîntarea din cap. 23, cu cele 7 „vai”, și ne convingem de aceasta. Sf. Marcu ne înfățișează mai ales ceea ce face Iisus, pe cînd Matei ne arată ce zicea El, puterea cuvîntului Lui.

Mai tîrziu Sf. Apostol Matei și-a îndreptat propovăduirea și prin alte locuri. Astfel a vestit credința creștină între perși, etiopeni și nubieni. Ostenelile sale apostolești s-au sfîrșit în Etiopia, unde s-a sfîrșit ca martir.

E adevărat că munca de apostol a lui Matei s-a sfîrșit de mult, dar nu s-au sfîrșit și roadele muncii lui de evanghelist, căci de atunci și pînă acum și de acum pînă la sfîrșitul veacurilor, Evanghelia Domnului, scrisă de el, lucrează în sufletele celor ce o ascultă sau o citesc, nu numai în India și Etiopia, ci în toată lumea.

Pentru tot ceea ce a făcut Sf. Ap. și ev. Matei, pentru credința creștină pe care a răspîndit-o cu graiul viu, prin călătoriile sale, ca și cînd ar fi fost un om înaripat, prin scrisul său, ca și prin mucenicia sa, Biserica noastră îl cinstește în fiecare an la 16 noiembrie.

Prot. A. Radu

Mica Biblie, București 1972

Cu binecuvîntarea și purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Justinian, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a apărut în București, în anul 1972, Mica Biblie.

E binecunoscut serviciul pe care l-au făcut credincioșilor Bisericii tipăriturile de genul acesta: Mica Biblie din 1913, Biblia ilustrată din 1931 ca și Biblia de la Sibiu a Mitropolitului Șaguna, care tot ilustrată este.

Mica Biblie din 1972 dă la lumina tiparului Biblia prescurtată, care, deși nu este prea voluminoasă, cuprinde însă părțile cele mai esențiale din Sfînta Scriptură. Biblia are un Cuvînt înainte, urmează partea principală cu Vechiul Testament, cu un adaus despre: Palestina biblică, Ce este Scriptura și tîlcuirea fericirilor. Cele șase hărți de la sfîrșit înfățișează Palestina Vechiului Testament, Ierusalimul Vechiului Testament, Ierusalimul Noului Testament și Palestina Noului Testament. O hartă separată înfățișează călătoriile Sfîntului Apostol Pavel.

Ilustrațiile din Mica Biblie sînt alese după albumele de gravuri ale unor vestiți autori. Înfățișarea cea din afară este atrăgătoare, hîrtia este de calitate, tiparul frumos și mare, iar ilustrațiile bine reproduse.

Această Mică Biblie este într-adevăr de un real folos nu numai pentru elevii școlilor de cîntăreți bisericești, ai seminariilor teologice și studenții Institutelor Teologice, ci în general pentru credincioși.

N. Neaga

Chipuri de preoți de altă dată...

(Urmare din pag. 3)

cîțiva ani modesta lui casă de lemn, cu geamuri mici, în care a viețuit el cu soția și care nu depășea cu nimic „colibele” celor mai harnici credincioși iobagi din Holbav.

Preotul Samuil Mija n-a avut copii și nici un fel de rudenie de sînge în comuna Holbav, căci nu erau de acolo nici el și nici soția lui și, cu toate acestea, amintirea lui nu s-a șters din conștiințele credincioșilor, nici după o sută și cinci ani de la moartea sa (1868), fapt pentru care, în timpul cînd parohia a fost păstorită de C. pr. Zenovie Moșoiu (azi protopop al Brașovului), credincioșii au ridicat, în a. 1963, cu cheltuiala lor, la mormîntul lui un frumos monument funerar.

Acest monument este doar o fărîmă din recunoștința pe care credincioșii noștri o păstrează preoților, care, după cuvîntul Mîntuitorului, „sufletul” și-au pus întru toate pentru ridicarea obștei.

Viața preotului Samuil Mija este totodată și o pildă pentru noi, preoți și credincioși deopotrivă, de a ne strădui permanent în a pune totdeauna înainte interesul general, binele obștesc.

Pr. T. Radu

Pr. I. Giurgiu

Biblia în viața religioasă a credincioșilor

Pentru noi, credincioșii ortodocși — și pentru romano-catolici — Sfînta Scriptură este unul din cele două izvoare ale Revelației sau descoperirii dumnezeiești făcută în scopul mîntuirii noastre. De aceea, Biserica este aceea care se îngrijește de traducerea Bibliei în limba vorbită de poporul căruia îi aparțin credincioșii respectivi, ea o editează și ea o difuzează fie prin citirile rituale din cadrele sfintelor slujbe, fie sub formă de carte.

În „lumea” protestantă, au luat ființă societăți biblice care se ocupă cu traducerea, tipărirea și răspîndirea Bibliei. Cea mai veche și mai influentă dintre toate (British and Foreign Bible Society), Societatea Biblică pentru Anglia și străinătate, a fost întemeiată la Londra, în anul 1804.

După al doilea război mondial, cinci din cele mai de seamă societăți biblice din lume (engleză, americană, olandeză, germană și scoțiană) s-au unificat, formînd „Societățile Biblice Unificate” (United Bible Societies-UBS).

Anul trecut, între 25—29 septembrie 1972, la Addis Abeba (Etiopia), UBS a ținut o așa-numită „adunare mondială” (World Assembly), în cursul căreia, între alte, a fost întocmit programul de activitate pînă în anul 1980. Partea care privește activitatea ce urmează să se depună pînă atunci pe continentul nostru a fost defalcată, examinată și adaptată la realitățile din țările europene, în zilele de 25 martie—1 aprilie a. c., în cadrele sesiunii de lucru de la Bad Saarow (Republica Democrată Germană).

Au luat parte experți (secretari generali, secretari, consilieri) ai diferitelor societăți biblice, în frunte cu Ulrich Fick, noul secretar general al UBS, Sverre Smaadahl, secretar regional pentru Europa ș. a., provenind din 21 țări ale continentului nostru.

Biserica noastră fiind invitată să trimită un reprezentant la sesiunea de lucru de la Bad Saarow, conducerea ei a designat în acest scop pe P. C. pr. dr. Grigorie Marcu, profesor de Studiul Noului Testament la Institutul Teologic de grad Universitar din Sibiu. P. C. Sa a adus contribuții de specialitate în materie de tehnică a traducerilor biblice, a făcut cunoscută activitatea Bisericii noastre în tîrîmul biblic și a înlesnit o mai bună cunoaștere a realităților bisericești și sociale din înfloritoarea noastră Patrie, de către participanți.

Un rod de seamă al conlucrării Bisericii noastre cu UBS este Biblia sinodală din anul 1968, în prefața căreia Prea Fericitul Părinte Patriarh Justinian explică pe-nțelesul tuturor credincioșilor foloasele conlucrării cu UBS.

Biblia ocupă în viața credincioșilor — ca totdeauna — un loc de seamă. Astăzi — datorită purtării de grijă a Bisericii și a societăților biblice — Sfînta Scriptură (întreagă, Noul Testament separat, sau părți din ea) este tradusă și tipărită în peste 1500 de limbi și dialecte.

Rep.